

बी. ए.- भाग तीन.
महाराष्ट्रातील राजकारण आणि चळवळी
प्रश्न संच--2023-24

योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

१) साली न्यायमूर्ती एस. के. दार, श्री. पन्नलाल आणि जगत नरेन सार यांचा भाषावर प्रांतरचना आयोग स्थापन झाला.

- (अ) १९४७
- (ब) १९५०
- (क) १९५५
- (ड) १९५६

२. १९४९ साली यांच्या अध्यक्षतेखाली जे. व्ही. पी. ही भाषाक प्रांतरचना समिती स्थापन केली.

- (अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू
- (ब) वल्लभभाई पटेल
- (क) पट्टाभिसितारामय्या
- (ड) के. एम. मुन्शी

३. नागपूर करार साली विदर्भ, संयुक्त महाराष्ट्र आणि मराठवाडा नेत्यांमध् घडून आला.

- (अ) १९५३
- (ब) १९५०
- (क) १९६०
- (ड) १९५६

४. १९५३ साली यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यपुनर्रचना आयोग स्थापफ होऊन त्यामध्ये पं. हृदयनाथ कुंझरू व के. एम. पण्णीकर यांचा समावेश केलेला होता.

- (अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू
- (ब) न्या. फाजल अली
- (क) धनंजय गाडगीळ
- (ड) द. वा. पोतदार

५. १९५५ साली राज्यपुनर्रचना आयोगाने राज्याची शिफारस केली.

- (अ) द्वैभाषिक
- (ब) त्रिराज्याची
- (क) स्वतंत्र
- (ड) एकभाषिक

६. २० नोव्हेंबर, १९५५ रोजी त्रिराज्य योजनेच्या समर्थनासाठी मुंबईच्या चौपाटीवर यांनी अशी घोषणा केली की, 'यावच्छंद्र दिवाकरौ मुंब महाराष्ट्राला मिळणार नाही.'

- (अ) मोरारजी देसाई
- (ब) स. का. पाटील
- (क) सेनापती बापट
- (ड) श्रीपाद डांगे

७. २० नोव्हेंबर, १९५५ रोजी मुंबईच्या चौपाटीवर झालेल्या सभेत यांन असे सांगितले की, 'काँग्रेस जिवंत असेपर्यंत मुंबईची जनता महाराष्ट्रत समाविष्ट होणार नाही.'

- (अ) स. का. पाटील
- (क) एस. एम. जोशी
- (ब) मोरारजी देसाई
- (ड) सी. डी. देशमरत

८. मुंबईसह संयुक्त महाराष्ट्र व्हायला पाहिजे म्हणून १९५६ साली या केंद्रीय अर्थमंत्र्यांनी राजीनामा दिला.

- (अ) चिंतामणराव देशमुख
- (क) लाल बहादूर शास्त्री
- (ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
- (ड) बाबू जगजीवनराम

९) रोजी संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना झाली.

- (अ) १५ ऑगस्ट, १९४७
- (ब) २६ जानेवारी, १९५०
- (क) ६ फेब्रुवारी, १९५६
- (ड) १ मे, १९६०

१०). महाराष्ट्र राज्यात टक्के लोक शेतीव्यवसायावर अवलंबून आहेत.

- (अ) १५
- (ब) २०
- (क) ५०
- (ड) ६१

११). महाराष्ट्रात उसाचे पीक या भागात सर्वात जास्त येते.

- (अ) विदर्भ
- (ब) कोकण
- (क) प. महाराष्ट्र
- (ड) मराठवाडा

१२). कापूस हे पीक या भागात विपुल प्रमाणात येते.

- (अ) विदर्भ

- (ब) कोकण
- (क) प. महाराष्ट्र
- (ड) द. महाराष्ट्र

१३) . महाराष्ट्रातील निवडणुकांवर चा विशेष प्रभाव पडलेला दिसतो.

- (अ) तंबाखू व्यापारी संघ
- (ब) द्राक्ष बागायतदार संघ
- (क) कापूस व्यापारी संघ
- (ड) साखर संघ (शुगर लॉबी)

१४) . यांनी स्वाभिमानी शेतकरी संघटना स्थापन केली.

- (अ) शरद जोशी
- (ब) रघुनाथ दादा पाटील
- (क) राजू शेटी
- (ड) शरद पवार

१५) ही भारताची आर्थिक राजधानी मानली जाते.

- (अ) दिल्ली
- (ब) कोलकता
- (क) मुंबई
- (ड) चेन्नई

१६) . महाराष्ट्राच्या विधानसभेत सदस्य आहेत.

- (अ) २५०
- (ब) २८८
- क) १८८

१७) . विधानसभेची निवडणूक लढविण्यासाठी उमेदवाराचे वय असावे लागते. वर्षे पूर्ण

- (अ) २१
- (ब) २५
- (क) ३५
- (ड) ३०

१८) . महाराष्ट्राच्या विधानसभेचा कार्यकाल वर्षे असतो.

- आ) ५
- ब) ७

क) . ४

ड) . ८

१९) वर्षे पूर्ण असणाऱ्या व्यक्तीला सार्वत्रिक प्रौढ मताधिकार प्राप्त होतो.

- (अ) दोन

- (ब) तीन
- (क) पाच
- (ड) सहा

२०) . विधानसभेचा सदस्य सलग ... दिवस परवानगीशिवाय गैरहजर राहिला तर त्याचे सदस्यत्व रद्द होऊ शकते.

- (अ) ७
- (ब) १५
- (क) ३०
- (ड) ६०

२१) . विधानसभेत एखाद्या विधेयकावर समान मते पडली तर त्यासंबंधी निर्णायक मत (Casting Vote) देण्याचा अधिकार.... यांना असतो.

- (अ) सभापती
- (क) पक्ष-प्रतोद
- (ब) मंत्री
- (ड) विरोध पक्षनेता

२२) महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेत सदस्य आहेत.

- (अ) ५८
- (ब) ५०...

थोडक्यात उत्तरे / टीपा लिहा.

- (१) संयुक्त महाराष्ट्र समिती
- (२) प्रादेशिक असमतोलाचे राजकारण
- (३) महाराष्ट्राचा कृषी-औद्योगिक विकास
- (४) राज्यपालाचे अधिकार (भूमिका)
- (५) महाराष्ट्रातील मंत्रिमंडळाची निर्मिती
- (६) विधान परिषदेची रचना
- (७) लोकलेखा समिती
- (८) विधानसभेचा सभापती.
- (९) महाराष्ट्राच्या राज्यपालाची नियुक्ती, अधिकार व महत्त्व स्पष्ट करा.
- (१०) मंत्रिमंडळाची वैशिष्ट्ये सांगून त्याची कार्ये विशद करा.
- (११) विधानसभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- (१३) महाराष्ट्राच्या विधिमंडळातील कायदा निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (१४) महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्याचे अधिकार आणि भूमिका विशद करा.

प्रश्न ३ : दीर्घोत्तरी प्रश्न

१) महाराष्ट्राच्या राज्यपालाची नियुक्ती, अधिकार व महत्त्व स्पष्ट करा.

- २) मंत्रिमंडळाची वैशिष्ट्ये सांगून त्याची कार्ये विशद करा.
- ३) विधानसभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- ४) महाराष्ट्राच्या विधिमंडळातील कायदा निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा
- ५) महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्याचे अधिकार आणि भूमिका विशद करा.
- ६) महाराष्ट्रातील राजकीय पक्षपद्धतीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा,
- ७) 'महाराष्ट्रात आघाडी सरकारशिवाय दुसरा पर्याय नाही', स्पष्ट करा.
- ८) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादी काँग्रेसची निर्मिती, स्वरूप आणि भूमिका विशद करा.
- ९) महाराष्ट्रातील काँग्रेस पक्षाची स्थिती, भूमिका आणि भवितव्य स्पष्ट करा.
- १०) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक पक्षांचे स्वरूप आणि भवितव्य विशद करा.